

ЧЕРЕЗ ІННОВАЦІЇ ДО ЕФЕКТИВНОЇ СПІВПРАЦІ II

www.eeagrants.org

ЧЕРЕЗ ІННОВАЦІЇ ДО ЕФЕКТИВНОЇ СПІВПРАЦІ – погляд на реалізацію проекту

Співпраця між Словаччиною та Україною має вирішальне значення для обох країн. Численні міжнародні двосторонні угоди встановлюють стандартну основу для розвитку взаємовідносин. Однак, справжній життєвий досвід та приклади з інших країн показують, що, поки роль офіційних відносин на національному державному рівні є основною базою для транскордонної співпраці, повинен існувати подібний контрагент на мікрорівні межуючих регіонів.

2 Проект під назвою «Надання інформації та запровадження інноваційних підходів у транскордонному співробітництві між Словаччиною та Україною» (номер проекту SVCo1030) в межах програмної сфери «Транскордонне співробітництво» мав за мету зменшення наявних бар'єрів у транскордонному співробітництві. Їх імплементація повинна допомогти підвищенню ефективності словацько-українського транскордонного співробітництва.

Крім ЦСПН САН, у реалізації проекту бере участь ще п'ять партнерських установ з трьох країн:

1. Інститут транскордонного співробітництва (Ужгород, Україна)
2. Місцевий орган самоврядування регіону Фінмарк (Вадсо, Норвегія)
3. Громадська організація «ISD Slovensko» (Бардейов, Словаччина)
4. Кошицький самоврядний край (Кошице, Словаччина)

5. Міжнародний інститут транскордонного аналізу та менеджменту (Ужгород, Україна)

Бюджет проекту: 222 233 Євро

Грант проекту: 188 898 Євро

Тривалість проекту: травень 2016 – квітень 2017

Місце реалізації: Кошицький і Пряшівський самоврядні краї, Закарпатська область

Сучасне транскордонне співробітництво є вельми потужним і, що дуже важливо, конструктивним ресурсом розвитку системи міжнародних відносин. Активна співпраця позитивно впливає на вирішення проблем транскордонних регіонів, які беруть у ній участь, створює умови для прискореного зростання добробуту населення, орієнтує політику партнерських держав на вирівнювання рівня життя між більш розвиненими та депресивними і периферійними регіонами.

Це підтверджується і розвитком транскордонного співробітництва в геополітичному ареалі Карпат. Розширення Європейського Союзу

відкрило принципово нові можливості для його зміцнення і поглиблення.

Проте аналіз проблем динаміки транскордонного співробітництва у цій важливій частині Європи показує, що його управління потребує суттєвої оптимізації. Зокрема, нині існує нагальна потреба у використанні таких ефективних управлінських інструментів, як: макрополітична координація, державне економічне стимулювання, двостороння та багатостороння фінансова кооперація.

Що ж стосується власних двосторонніх чи багатосторонніх міжурядових програм транскордонного співробітництва з належним фінансуванням, то їх на новому Східному кордоні в Карпатах, на жаль, не існує. Це вкрай негативно позначається на роботі тих транскордонних структур, які не мають можливості фінансового підживлення з єврофондів. Доля Карпатського єврорегіону – яскраве

цьому підтвердження.

Як бачимо, транскордонному співробітництву в ареалі Карпат загалом, та українсько-словацькому транскордонному співробітництву зокрема, вочевидь, бракує ефективних інструментів макрополітичної координації та підтримки.

У Деклараціях Європейських форумів транскордонного співробітництва відзначалася доцільність використання позитивного досвіду країн Північної Європи у площині управління транскордонною співпрацею для активізації подібного партнерства у регіоні Карпат.

В основу наукових розвідок, що провадяться експертами, покладені сучасні методологічні засади дослідження сутності транскордонних процесів як поєднання інтересів суб'єктів та залучення їх до світових процесів глобалізації та глокалізації.

Важливість макрополітичних інструментів підтримки транскордонного співробітництва підтверджується більш ніж двадцятирічною практикою роботи північноєвропейських інституцій, зокрема таких, як Баренцова Євро-Арктична Рада та Баренцова Регіональна Рада (створені у 1993 р.).

З огляду на завдання пошуку шляхів імплементації інноваційних механізмів транскордонної співпраці Словаччини та України в регіоні Карпат, формування нової системної якості реалізація наявного потенціалу, в основу формулювання практичних рекомендацій експертною групою покладено аналіз таких основних параметрів системної моделі транскордонної співпраці, як походження (генеалогія), визначальні фактори середовища, сутнісні риси і форми розвитку, головні цілі та зворотний зв'язок.

Автори наукових статей та аналіз здійснених в рамках проекту, команда поректу:

Маріан Гайдош - фаховий гарант проекту з боку словацького партнера, ЦСПН САН в м. Кошице, gajdosm@saske.sk (історик – у дослідженні займається чеською та словацькою історією в 20. столітті, історією національних менших, історією русинів та українців в Словаччині та в Центральній Європі

та розвитком міжкордонних відносин після 1945 року);

Сергій Устич – фаховий гарант проекту з боку українського партнера, ustich.si@ukr.net; директор Інституту транскордонного співробітництва в м. Ужгород, професор УжНУ, доктор соціологічних наук, Надзвичайний і Повноважний Посол;

Ріхард Філчак – експерт проекту з боку словацького партнера, ЦСПН САН, progrfil@savba.sk (у дослідженні орієнтується на спрямування та теорії з розвитку та інтердисциплінарне дослідження, спрямоване на аналіз та стратегії розвитку в процесі трансформації з перспективи тривало стійкого розвитку, побудови соціальної та економічної згуртованості, зайнятості та ставлення до економічних, екологічних джерел та аналізу екологічних тенденцій в контексті соціального та економічного розвитку);

Станіслав Конечний – експерт проекту з боку словацького партнера, ЦСПН САН, konecny@saske.sk (у дослідженні орієнтується на розвиток національних меншин, міжетнічних відносин та національної політики в Словаччині та Центральній Європі з акцентом на історію русинів та українців в цій сфері);

Олександр Мушинка – експерт проекту з боку словацького партнера, ЦСПН САН та Пряшівський Університет, alexander.musinka@gmail.com (культурний антрополог, довгостроково займається проблематикою ромів та русинів-українців передусім в Словаччині з історичної та культурно-антропологічної точки зору);

Едуард Нежінський – експерт проекту з боку словацького партнера, ЦСПН САН, progenez@savba.sk (у дослідженні займається прогнозуванням та аналізом короткострокових часових ліній та застосуванням технік оптимізації в оцінці еко-ефективності та добробуту);

Златіца Сапосова – експерт проекту з боку словацького партнера, ЦСПН САН, saposova@saske.sk (у дослідженні займається проблематикою національних меншин, які проживають на території Словаччини у 20. столітті та державною політикою угорських влад та політичних еліт у 20. та 21. столітті);

Івана Студена – експерт проекту з боку словацького партнера, ЦСПН САН, progitu@savba.sk (у дослідженні орієнтується на інтердисциплінарне дослідження в області розвитку людського капіталу та людських ресурсів, аналізи процесів навчання на індивідуальному та організаційному рівні, аналізи ринку праці з орієнтацією на процеси на рівні фірм, стратегічні аналізи та пропозиції щодо створення ефективних економічних політик для сталого економічного та соціального розвитку на

національному та місцевому рівні).

Ларс Фордал – експерт проекту з боку норвезького партнера, генеральний секретар Норвезького Баренцового Секретаріату у м. Кіркенес (Норвегія).

Рюне Йертин Рафаельсен – експерт проекту з боку норвезького партнера, мер муніципалітету Сер-Варангер (Норвегія).

Атле Сталесен – експерт проекту з боку норвезького партнера, журналіст та директор Індепендент Баренц Обсервер (Independent Barents Observer)

Олеся Бенчак – менеджер проекту ІТС Ужгород, benchak2504@gmail.com

Анна Каліст – менеджер проекту ЦСПН САН Кошіце, kalist@saske.sk

КОМАНДА ЕКСПЕРТІВ З БОКУ УКРАЇНИ:
Володимир Приходько, Дмитро Мірошников, Євген Ященко, Олег Пилипенко. Це досвідчені фахівці, які мають багаторічний досвід роботи в неприбуткових організаціях, у сфері державного управління та у проведених досліджень. З точки зору професійної орієнтації вони займаються насамперед економічними, соціологічними, правовими та історичними питаннями транскордонного співробітництва.

Трохи з аналізів...

Аналіз Баренцевої моделі та результати дослідження

Команда експертів в ході реалізації проекту досліджувала приклади співпраці на східному кордоні ЄС. Спеціально досліджувався та проаналізувався розвиток співробітництва на кордоні між Швецією, Норвегією, Фінляндією та Росією. Ця співпраця проходить через Баренцеву Євро-Арктичну Раду (Barents Euro-Arctic Council, BEAC) та Баренцеву Регіональну раду (Barents Regional Council, BRC). Для досягнення цілей проекту, був використаний досвід та ноу-хау обох рад як приклад доброї практики та інспірації для подальшого обговорення того, як інституціоналізувати та поглиблювати співпрацю між суміжними словацькими та українськими регіонами.

Баренцева Євро-Арктична Рада є органом міністерств закордонних справ Норвегії, Швеції, Фінляндії, Ісландії, Данії, Європейської Комісії та Росії. Вона здійснює ефективну макрополітичну підтримку та управління транскордонним

співробітництвом у Баренцевому регіоні.

Баренцева Регіональна Рада – це інститут керівників прикордонних регіонів Норвегії, Швеції, Фінляндії та Росії. Він забезпечує систематичну і тісну співпрацю прикордонних територій у вирішенні спільних проблем транскордонного співробітництва.

Міжнародний Баренцевий Секретаріат – постійно діючий технічний орган – переймається належним організаційним забезпеченням багатостороннього транскордонного співробітництва. Його офіс розміщено в норвезькому місті Кіркенес.

Норвезький Баренцевий Секретаріат – постійний виконавчо-розпорядчий **орган**, координує транскордонну співпрацю північних губерній Норвегії: Нурланд, Тромсі Фінмарк з партнерами в сусідніх країнах та фінансується Міністерством закордонних справ та

іншими міністерствами Норвегії, які передають кошти для спеціальних грантових програм у галузях регіонального розвитку охорони здоров'я, культури та ін.

Результати довгострокового аналізу потенціалу співпраці та підсумки цього проекту свідчать про необхідність створення спеціалізованих міжнародних, регіональних і національних установ і органів та зміцнення зобов'язання урядів Словаччини, Угорщини, Румунії, Польщі, Чеської Республіки, Європейської Комісії та України щодо підтримки розвитку цієї співпраці. Спільна декларація і бачення розвитку співпраці були б кроком у правильному напрямку.

Із праць експертів

В результаті інтенсивної роботи експертів та численних робочих зустрічей членів проектової команди було створено аналітичний матеріал „Від аналізів до інтервенцій: інноваційні підходи до підтримки транскордонної співпраці між Словаччиною та Україною“, а також матеріал „Практичні рекомендації та пропозиції“. Всі ці проектні випуски доступні в друкованій формі в трьох мовних варіантах (словацька, англійська

та українська), а також вільно доступні на веб-сайті проекту www.cbccinnovations.sk/dokumenty

Крім іншого там наведено, що першим рекомендованим кроком – це підтримка ідеї здійснення т. зв. Карпатського саміту, на якому будуть сформовані напрямки подальшого розвитку транскордонного співробітництва. З метою зміцнення транскордонного співробітництва і створення його інституціональних рамок на саміті представників Словаччини, Угорщини, Румунії, Польщі, Чеської Республіки, Європейської Комісії та України у випадку консенсусу може бути прийнята спільна декларація, в якій буде закладено підвалини для більш ефективної співпраці і визначено зобов'язання щодо її підтримки й розвитку.

Пропонуємо обдумати можливість створення спеціалізованих міжнародних регіональних інститутів транскордонного співробітництва:

■ Карпатський форум співпраці - орган міністерства закордонних справ країн-учасників - для макрополітичної підтримки й регулювання транскордонного співробітництва.

■ Карпатський регіональний форум

– орган представників прикордонних регіонів – для систематичної конкретної співпраці прикордонних регіонів, управління нею і вирішення можливих проблем.

■ Міжнародний карпатський секретаріат

- постійний орган представників країн-учасниць – для організаційної і технічної підтримки багатостороннього транскордонного співробітництва.

Кінцевою метою може бути створення наднаціональної структури в Карпатському регіоні (Словаччина, Угорщина, Румунія, Польща, Чеська Республіка й Україна) і, враховуючи досвід північного транскордонного співробітництва та його інституцій, підготовка або запровадження на практиці оптимальної форми співпраці. У порівнянні з Баренцевою Євро-Арктичною Радою роль Європейської Комісії може бути більшою і в кінцевому результаті вона може мати статус члена у планованих інституціональних структурах.

Беручи до уваги аналіз наявного досвіду і приклади перевірених методів очевидно, що інституціоналізована, планована і практично орієнтована співпраця

Гранти ЕЕА й Норвезькі гранти – це вклад Ісландії, Ліхтенштейну й Норвегії у зменшення економічної і соціальної відмінності та зміцнення двосторонніх відносин в межах 16 країн ЄС Центральної та Південної Європи й Балтійських країн.

між Україною та Словаччиною допоможе підняти рівень цієї співпраці, покращити координацію між різними ініціативами і запустити прогрес прикордонних регіонів по обидва боки кордону.

Результати вивчення скандинавського досвіду та можливості розвитку і співпраці свідчать про **три основні напрямки необхідних змін:**

- 1. Розвиток ширших рамок співпраці в Карпатському регіоні;**
- 2. Активна підтримка з боку урядів України і Словаччини та інститутів Європейського Союзу;**
- 3. Перехід від вузькоспеціалізованих проектів та ініціатив до координації і стабільності систематичного співробітництва.**

„ГРАНТИ ЄЕП І НОРВЕГІЇ – ЧЕРЕЗ СПІВПРАЦЮ ДО СПІЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ”

Короткий огляд рекомендацій проектової команди:

I. СТРАТЕГІЧНІ РАМКИ І МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА

I.1 Стратегічні зобов'язання і підтримка Карпатського регіону

I.2 Розвиток українсько-словацької співпраці в межах зміцнення Європейського Союзу й у контексті розвитку Карпатського регіону

I.3 Активна роль Словаччини в межах внутрішньої політики та Європейського Союзу

I.4 Підтримка розвитку співпраці з боку української влади

I.5 Передача знань (краще **Обмін досвідом**) Баренцевого Євро-Арктичного Регіону: вчимося у найкращих

I.6 Пошук сталих рішень: у напрямку до інституціоналізації співпраці

II. ТЕХНІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

II.1 Розвиток на основі досвіду і знань з регіону: пошук синергії у різноманітті

II.2 Підтримка стратегії та правових рамок

II.3 Диверсифіковане фінансування і підтримка: Співпраця як актив, а не пасив

II.4 Залучення громадянського суспільства

II.5... про дальші рекомендації а так само про інституціоналізацію співпраці, можете більше прочитати в публікації „Рекомендації та пропозиції” або на аншому сайті www.cbccinnovations.sk

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ

14 жовтня 2016 р. (Кошице) – прес-конференція та вступна презентація проекту за участю представників ЗМІ, уповноваженого муніципалітету міста Кошице для транскордонного співробітництва - Едуарда Буреша та українських партнерів.

28 жовтня 2016 р. (М. Ужгород) – прес-конференція та вступна презентація проекту організована українським партнером - Інститутом транскордонного співробітництва.

8 - 12 листопада 2016 р. (Кіркенес) – делегація представників українського партнера і **08 - 11 березня 2017** представники ЦСПН САН відвідали місто Кіркенес у Норвегії де зустрілися з представниками Міжнародного Баренцевого Секретаріату, Норвезького Баренцевого Секретаріату та мером муніципалітету Сер-Варангер (Норвегія) Руне Рафаельсеном

16-17 березня 2017 р. (Стара Лесна, Словаччина) – міжнародна конференція з результатів проекту за участю усіх партнерів проекту із Словаччини, України та Норвегії.

...інформації про дальші проектні діяльності наведені на сайті
www.cbinnovations.sk

Партнери проекту:

Центр суспільних і психологічних наук САН, вул.
Шанцова № 56, 811 05 Братислава
телефон: +421 (2) 524 950 6

Інститут транскордонного співробітництва,
вул. Собранецька № 137, Ужгород, Україна
телефон: (+38095) 159 16 68

Місцевий орган самоврядування регіону Фінмарк
Філкесгусет Постбокс 701, 9815 Вадсо, Норвегія

ІСД Словаччина (ISD Slovensko)
вул. Мікуловська № 9
085 01 Бардейов

Кошицький самоврядний край
Площа Маратонця Миру № 1
042 66 Кошице

Ужгородська міська громадська організація
Міжнародний інститут транскордонного аналізу та менеджменту
Вул. Собранецька № 137, 80000 Ужгород, Україна

www.cbcinnovations.sk
електронна пошта: cbcinnovations@gmail.com

Проект фінансується з гранту Королівства
Норвегії через Норвезький фінансовий механізм

Співфінансування з державного бюджету Словацької Республіки